

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanj se
sena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Florijanske ulice h. št. 19.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Rožnih ulicah
št. 25.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Zarad praznika izide prihodnja številka „Slovenca“ v soboto 24. maja.

Učeca se mladež na srednjih šolah.

Koncem postnega časa opravili so nekteri dijaki iz srednjih šol izpoved za sv. leto. Jako žalostne misli rojile so mi takrat po glavi; premišljeval sem, kamo je vendar z nabožnimi nazori že prišlo.

Jedenkrat na teden gre se k službi božji in trikrat na leto k sv. izpovedi, in še to le na skrivaj, kajti šolski uk se pouredbi zakona zaradi nabožnih namenov niti jedno uro ne sme kračiti. Izpoved pa se opravi v soboto popoldne, toraj takrat, ko bi si imel dijak po prestatnem celem trudapolnem tednu nekoliko odpočiti.

Se-li ne uporabljajo take okoliščine, da bi se v srcih dijakov zatrl čut nabožnih tujatev, da bi se jim toliko bolj pristudil čut potrebe zakramenta sv. pokore.

Opazujmo le od daleč sedajni svet, ter spoznali bomo, da je podoben gledišču, kjer burka burko pobija, ali pa zblaznelemu človeku. Žalibog, da pri tej igri naša mladež največ trpi.

Ne misli, dragi čitatelj, da pretiram. Sedanja ta svet vede se tako, kakor bi bili v resnici potomci opic. Duša se uničuje, telo pa, ki mora prej ali pozneje segniti, se gladi in lika zares prav po opičarskih nazorih, osobito pa pri otrocih; za dušo in pravno oliko — o tej ni sluha in duha. In ali morda temu ni tako? Dijak se ne sme udeleževati spomladnih sprevodov (križev teden) da se mu, če bi imel odkriko glavo, možgani ne vnamejo, po zimi zopet ne pripušča se mu hoditi v cerkev, da

se ondi ne prehladi, da ne pride ondi v dotiko z ljudmi, ki strežejo nalezljivim bolnikom, ali pa z ljudmi, ki imajo sami kako nalezljivo bolezen. Tako je vedno dosta izgovorov in ovrvkov, kjer bi se trebalo potegovati za nabožnost in verske nazore. Tu je naša mladež vsa iz „cukra in masla“ niti najmilejši vetrček ne sme jo opihljati. Kakošna nenavadna skrbljivost za našo deco, ko bi se morala udeleževati verskih slovesnosti!!

Ali skoro ne moremo verjeti prejšnjim svojim besedam, če opazujemo reč iz družega stališča. Komaj se je toliko zmrazilo, da si upa tudi lisica na samotnih krajih sprehajati se po ledu, — evo! vse polno dijakov zagledal bodeš zunaj na ledu, ki se razveseljuje po „prostej naravi.“ Na ledu igra godba, sem in tje pleše se tudi — razveseljevanja ni konca ne kraja. In če tudi je toplejša zima, ter se ne mora lahko na led, kaj briga to našo „nadeljno mladež“ vsaj je plesov dovolj v javnih in zasebnih hišah! In ko se mladostna veselost vsega tega naveliča, kdó jej bode branil zahajati v gledišča, v cirkus, kjer je vendar v tem dolgočasnem zimskem času toliko zabave, toliko radosti? Pri vseh takih priložnostih naša mladina ni iz železa nego iz jekla.

Premili čitatelj, ali ni to prava komedija prava zblaznelost. Takove misli navdajale so me, ko sem premišljeval, kako malo se za dušo mladine dandanes pobrinijo. Telo naše krepčati moramo trikrat na dan, in še čutimo slaboto če se uležemo zvečer brez večerje. Na dušo pa se gleda tako slabo, dejal bi skoro nič? Komaj se še pripusti, da lahko gredó dijaki trikrat v letu k sv. izpovedi. Obracam se toraj v tem dopisu vzlasti do č. g. katehetov srednjih šol, opozorjujoč je na to, naj se če

jim količkaj možno, (morda tudi v zvezi s čast. ordinarijati) pobrinijo za to, da se bode mladež po gimnazijah vsaj štirikrat na leto udeležila sv. izpovedi. Ali morda mi hoče kdó oporekati, češ govoriti in pisati take predloge je lahko, ali kako je izpeljevati, ker vendar šoski zakoni poudarjajo, da verska opravila šolskih ur ne smejo prikrajševati.

Vem to dobro in poznam to uredbo; a domišljujem si, da je prišel čas, ko ima jenjati ona puhla brezobzirnost, če se poudarja ona nevarnost, ki žuga mladini oziroma verstva, kajti če se ne obrne na bolje, jelo bo rasti takoj v srcih otroških — trnje. Upam trdno, da bode kmalu zopet dovoljeno mladini opraviti sv. izpoved v takih dnevih, ko jih šolski poduk ne bode zaviral. Mislim, da vednost zaradi štirih poludnevov ne bode propala. So li morda oni gospodje, ki v državi zavzemajo visoke službe, ter so večinoma še iz stare šole, manj učeni nego naši dijaki, ki morajo svojo izpoved opraviti v soboto popoldne?? Kdó bi to trdil?

Zatorej delajte na to vsi, kterim je izročena mladina, da se obrne v tej reči na bolje, kajti sicer moramo se nadejati, da vzrastó iz naše mladine gigantje, kterim ne bode nobena reč sveta, ki ne bodo samo Bogu pokorščine odrekli, nego tudi svetni gosposki; poslušnosti ne bodo poznali in prijetno se bode potem živelo v človeški družbi, sodijo naj častiti bralci sami. — Vsakdo mi gotovo rad pripozna, da današnja verska vzreja ni sposobna vzgojiti dobrih katoličanov, a tudi ne dobrih državljanov; kajti ona dijaštva ne napeljuje k pravim verskim a tudi ne k pravim državljskim čednostim. Vednost naj se ne stavi nad vero, kajti brez

Ljubljanske slike.

(Dalje.)

Raznoterosti (diversa).

V ta oddelek uvrstimo nekaj drobnejših stanov, ki niso sicer toliko, da bi sami zá-se dajali že Ljubljani posebno lice, vendar pa jih v javnem življenji zapaziš, ker tudi svet mešajo kolikor toliko. Naj bodo toraj tu naslikani vsaj z nekterimi črtami.

1. Voznik ali fijakar (homo equestris). Zaredil se je po splošnem napredovanji človeštva in živi ob ljudeh, kteri mislijo, da človek nog nima le za hojo in da štiri noge prej kam pridejo, kakor dvoje nog. V Ljubljani še ni star, še plinova svečava je starejša od njega. On je mogočen vladar svojega konja in kedar sede na svoj prestol — v eni roki vajeti, v drugi bič, ki je pravo njegovo žezlo — ne trpi od svojega podložnega nikakršne opozicije. Tega štirinogatega podložnega, čeravno ga uporablja za svoje samopridne namene, pa vendar tudi redi, varuje ga, kolikor mogoče, prehudega trpljenja in stradanja, ker vé, da

je blagor podložnega v ozki zvezi z blagrom njegovega vladarja. Vranc njegov je pa tudi pohleven podložnik, veselje do opozicije ga je večidel že minulo, ker je že zrelejše starosti. Morda je imel nekda lepše dni, morda je nosil na svojem hrbtu generala ali druge više častnike in če tega ne, vsaj bogate ljudi, ki so se z njim bahali; morda je imel nekda pajdasa enake barve, misli in plemena in s tem vstric bil krasno opravljen in okinčan s prevzetnim kočjažem vprežen pred nalikano kočijo, v kteri se je vozila velika in bogata gospoda; morda so krog njega brenčale že kanonske krogle in on se ni strašil strele in hudega pokanja; — sploh, njegove „memoire“ utegnejo prav mikavne biti, marsiktero skrivnost bi vedel razkriti. Ali padal je od stopinje do stopinje, z vsako je postala vrednost njegova manjša, in zdaj je vesel, da ima še to službo, v kteri premišluje minljivost vsega posvetnega in človeško nevhvaležnost. Morda od tod pride še v kako drugo službo, predno zapade konjederu, gotovo pa to ni; vsakako bo nova služba še nižja in težja, zaslužek in piča še slabši od

te. Prihodnosti se mu toraj nikakor ni veseliti, to vé in zato je ves melanholičen, kedar jo na svojem mestu pred vozom vprežen tiho stoječ premišluje. V tem premišljevanji se ne dá motiti po svojem gospodu, ki se s tovariši po svoje zabava, dokler ne pride kdo, ki moti oba v taki zabavi ter spravi njega v tek, onega pa na vzvišeni „prestol“.

Drugače je fijakar popolnoma podoben vsakemu drugemu človeku, in bi bil tudi lahko kaj družega. „Dela“ le za gotovino, krede ne pozna in na upanje vozi le tako dolgo, dokler „pasazir“ ne gre z voza. Omikan je toliko, kolikor se mu potrebno zdi, šolska spričala tu nič ne izdajo. Izobraženost si je pridobil večidel le po skušnjah, uma pa je vendar-le jako bistrega, spomina dolgega, leta in leta pomni, če si mu kdaj vožnjo dobro ali slabo plačal. Vse občinstvo deli v dve vrsti, namreč v take, ki se vozijo, in v take, ki se ne vozijo, toraj dajo več zaslužka čevljarju, ko njemu. Zadnji so mu tako rekoč škandal človeštva, prve pa deli zopet v „fajn gospode“, ki ne „glihajo“ naprej, ampak kar v voz sedejo ter potem

te je vsa veda puhlo in votlo drevo. Narobe pak nabožnost podpira in povišuje vedo, jo požlahtnuye in brani pred propadom. In le takrat smemo se nadjati, da postanejo iz mladeničev vrli možje, če se jim bode veda uvelila v glavo na verskem stališču, če naš mladenič ne bode iskal svojega oddihleja po gostilnah in kavarnah, ali še pri ostudnejših rečeh, kamor pa gotovo zabloudi če se vedno bolj in bolj odteguje nabožnosti in njenim svetim napravam. Daj Bog, da se te besede moje ne preslišijo!

Tako piše v Brnu izhajajoči list „Hlas.“ Vzok, da smo preveli ta članek iz češčine je našim hralcem znan, kajti oni so se lahko prepričali, da so razmere pri nas ravno take, ko drugod. „Slovenec“ je vedno in vedno že naglašal žalostno stanje srednjih šol po sedanji sistemi; ne moremo pa molčati, dokler se ne obrne na — bolje. —

O madjarskih šolah.

Na Ogerskem se od nekega časa sèm prav živo bavijo z vprašanjem o srednjih in viših šolah, ter javna glasila prav nič ne tajé gnjilobe, ktera se nahaja na vseučilišču in na srednjih šolah. Tako piše „Pester Lloyd“ o madjarskih gimnazijah:

„Madjarske gimnazije potrebujejo posebnega učnega načrta in drugih učiteljev. Ono prvo bi se dalo lahko izpeljati, ali drugemu nismo še kos. Tujec bi ne veroval, a vendar je tako, da je v celi naši deželi samo eden in isti načrt. Kako more v deželi kultura cvesti, ko se v Debrecinu uči po istem načrtu, kakor v Previdzu, Sibiriji in Šarospataku! Mi se ustimo in hvalimo, da smo narodno delo storili, ko vso deželo z enim glavnikom češemo, a mi širimo breznačajnost, površnost in neumnost! Prikrivanje in zanikovanje lokalnih in narodnih pojedinosti je samo tedaj mogoče, kedar se bo od dijakov manj zahtevalo. Sestavili so učni načrt za Trsteno in Skalico, pa z istih knjig uče se tudi otroci izobraženih peštanskih staršev! In zakaj to? Za dresuro nesposobnih in nepoklicanih.

Ako se v Trstenu in Skalici nečejo učiti grškega, se li more zato zanemarjati grščina v Debrecinu, Požunu in Pešti? Vendar se pri nas grščina uči sploh malo ali pa nič. Naši szelenisti niso niti sposobni propagando delati

za ta jezik. Pa vendar je klasično izobraženje za nas potrebna stvar.“

V drugem članku govori „Pest. Lloyd“ o madjarskih profesorjih: „Na prvem mestu so poklicana vseučilišča za odgojo profesorjev, ali vendar večina vseučiliščnih profesorjev ne zadostuje svojemu poklicu. Je li skrbi za veljavne in sposobne naslednike? Ne. Želeti moramo, da bi Bog ohranil čem dalje časa naše vseučiliščne profesorje in tudi najslabše med njimi, kajti koža se nam ježi pred bodočimi njihovimi nasledniki. Kedar kandidat profesure zapusti vseučilišče in gre ven — tam že ne more napredovati v naukih — kaj tam najde? Nikakoršne knjižnice, nikakoršnega duševnega življenja. Naša srednja učilišča so tako siromašna pomočnih knjig, da se sramujemo povedati. To je denarno vprašanje, pa je vendar za učenje potrebno dvoje: denar in talent. A pri nas se odgoja velika čeda obžalovanja vrednih in nesposobnih dijakov. Gimnazijalni profesorji so pri nas žalibog skor bele vrane, in ne more se misliti na to, da bi jih še drugam oddajali. Se vé da večina naših profesorjev ni niti videla vseučilišča. Protestanti vsaj dokončajo bogoslovno fakulteto, naši katoliški profesorji odrastejo v semeniščih, kjer so se učili teologijo, a jako malo fizike in matematike.“

Tako piše odločno ogrski list.

Zarad tega svari „Obzor“ Hrvate ter pravi: „Pri nas se med tem, ko se v javnosti spregovori kaka beseda o pregreških v šolstvu — iz šolskih krogov zaženó nad časnik, ter ga tako razglase za sovražnika šole, učiteljstva in šolskega napredka, in v tem oziru so posebno občutljivi naši ljudski učitelji, kateri krivo mislijo, da pri njih ni treba nič popravljati; tudi taki so, kateri odrekajo neučiteljem soditi o šoli, češ da je to monopol samih strokovnjakov. Pri nas gre vsaka želja za reformo, samo da se povečšajo plače. — Spoznanje greha je prvi korak k poplavljanju in napredku. Na to naj mislijo poklicani faktori na Hrvaškem, a eno moramo tukaj spomniti. Ker že Madjari sami priznajo, da profesorji iz njihovih vseučilišč niso, da bi jih drugam oddali, mi mi bi opozorili našo vladu na profesorske kandidate na Hrvaškem, katerih se precejšnje število gre izobraževati v Pešto, kjer se sicer niso učili, a tudi ne razumijo madjarskega jezika.“

Nekaj o hranilnicah.

H. Ehrenberger je izdal štatistiko avstrijskih hranilnic, ki je dosti zanimiva, da nekaj iz nje posnamemo.

V Avstriji (brez Ogerske) je 310 večih in manjših hranilnic. Dve hranilnici na Tirolskem dajete denar za 4½ odstotkov, 8 jih je na Tirolskem, Gorenjeavstrijskem in Solnograškem, kjer se dobi posojilo za 5 od sto, 7 na Gorenjeavstrijskem, Tirolskem in Štajarskem, ki posojujejo za 5½ od sto; največ pa je takih, ki hočejo imeti 6 od sto, vseh 202; 28 jih je je po 6½, 51 po 7 (na Českem in Moravskem), 2 v Galiciji po 7½, 6 v Galiciji po 8 in ena v Galiciji po 10 od sto. Iz tega že vidimo, da so največje obresti tam, kjer prevladujejo judje, namreč v Galiciji in v čeških deželah; da se pa v katoliških in še nepojudenih deželah: na Tirolskem, Solnograškem in gorenjem Avstrijskem denar najlože in najceneje dobi.

Splošno pa je 6 od sto srednja številka avstrijskih hranilnic. Poprej so posojevale za 5 od sto. Po „krah“ pa, ko je ljudstvo zgubilo vsako zaupanje; in nihče nikomur kaj posoditi ni hotel, prišli so vsi k hranilnicam pomoči iskat. Hranilnice so to porabile in zvišale odstotke. Denarja jim pa tudi ni moglo zmanjkati ker je vsak le v hranilnico prinesel, kar je prištedil, ker do drugih zavodov ljudje niso imeli več zaupanja.

Odobravati se pa nikakor ne sme, da so hranilnice porabile splošno bedo in nezaupnost v svojo korist. Namen hranilnic ni, delati kupčije z denarjem in iskati velikega dobička, temveč le shraniti vložene denarje, in tako naložiti jih, da so na eni strani varni, na drugi strani pa vsaj nekoliko obresti vržejo. Nekatere hranilnice jemljó po 6, dajó pa le po 4 od sto, tedaj imajo po 2 odstotka dobička. Ker se pa vsaka vredjena hranilnica za ½ odst. notrajno vladati dá, tedaj jej ostane 1% čistega dobička.

Kam se potrebuje toliko denarja? „Reform“ misli, da so mnoge hranilnice na skrivnem vdeleževale se „divjega lova“ borzijancev na Dunaji, ki je leta 1873 tako žalosten konec storil, da so tudi kupovale ničvredne papirje in da so primorane, še zdaj tiste rane celiti. Ker so se morale zdaj pa že kolikor toliko popraviti in poravnati tiste zgube, zato bi bil čas, da zdaj zopet z obrestmi odjen-

plačajo toliko ali še več, nego on zahteva, — in v „umazance“, ki plačujejo le po tarifu in bi se za 10 kr. radi do konca sveta peljali. Surov pak ljubljanski fijakar ni, vsaj v obraz ti ne zabavlja, svojo sodbo o tebi izreče le, kedar si že odšel. Ker ima opraviti z raznimi ljudmi, vé tudi marsikako skrivnost, ktero pa zá-se ohrani, če misli, da mu bo to koristno. Praznika nima nobeden dan, nedelje in prazniki so njemu najhujši delavniki; zato take dneve in predpustom, ko ves svet nori, kursij njegovi poskočijo. Državne postave o narodnostih vse-skozi spoštuje, njegov voz in konj sta za vsakega brez razločka; bodi Slovenec ali nemčur, gospod ali kmet, peljal te bo, če boš le plačal, zastonj pa ne vozi nikogar.

Pri vseh teh ustavovernih načelih je vendar le Slovenec, ker je mladika narodnega debela, in marsikdaj pošlje za kakim nemčurjem, ki je z njegovega voza stopil, željo, naj bi zdaj prišel po-nj tisti, ktere ga malajo z rogmi. Kedar ni pri svojem vozu, je čisto navaden človek, ki skrbi zá-se in za svoje in državni svoj davek pošteno plačuje. Če ima volilno pravico, voli narodnjake, nemški pa zna k večjemu toliko,

kolikor kak učitelj s kmetov, ki je naročen na „Schulzeitung“. Se vé, da to ni greh, saj tudi dunajski fijakar ne zna slovenski.

2. Služnik (legatus cujuscumque). Ta je še mlajši od fijakarja in enako temu in plinovi svečavi sad splošnega napredovanja. Od drugih ljudi se razloči po svoji obleki in po številki, ktero ima na prsih (fijakar jo ima na vozu in svetilnici, policaj pa pod vratom na polmesecu). Za ime njegovo se nihče ne briga to je znano večidel le njegovim tovaršem, med občinstvom pa le njegova številka. Čeravno je Ljubljana slovensko mesto, ima on vendar-le še tuje ime, zato ste veji tega debela tudi tuji, deli se namreč v „komisijonarja“ z belkasto, in v „dinstmana“ z višnjevo suknjo. Razloček je pak le v obleki, ne v delu in ceni. Vsak je za plačo na ponudbo vsakemu, ni ga skoro pota ali dela, da bi ga ne opravil z rokami ali nogami, če ni po postavi prepovedano ali človeku nemogoče. Pošlješ ga lahko kamor koli, le v nebesa ali pekel ne, tudi krast ne bo šel zá-te, ravno tako ne koga pretepat. Mesto mu je znano kakor policaju, prav tako tudi njegovi prebivalci skoro od 16. leta starosti naprej,

tudi ve marsiktero skrivnost, ktero pa obdrži zá-se, dokler se mu to potrebno in koristno zdi. Kakor fijakar dela tudi on le za gotovino, kupčijske knjige nima, še celó v glavi ne, toraj tudi kredit daje svojim „kuntom“ le do tje, ko je naročeno opravil, od neznanih pa si daje še naprej plačevati. Obnašanja je kolikor mogoče vljudnega, ne razžali nikogar in godrnjá le, če dobi za svoje delo premalo, ne pa, če dobi preveč. Ako mu daš za pot, na kateri je zaslužil 10 kr., 2 ali 3 desetice, bo šel in pil še celó kupico na tvoje zdravje in si obraz tvoj dobro zapomnil ter si ti odkrival po več let. V obče je pošten človek, zato mu ljudje več zaupajo nego on misli, v zastavnico veliko znosi, posebno od ljudi, kateri svoj h dragocnosti ne marajo tje nositi s procesijo. Tudi za druga sitna pota ga ljudje radi najemajo, katerih ne opravljajo radi sami, tako se je v Ljubljani vdomačil, da njegovo število čedalje bolj raste. Vsakako je toraj koristna rastlina novejšje dobe, koristnejša nego marsikaj drugega, ker je domača in se ne rekrutira iz tujih ljudi.

(Dalje prih.)

jajo. Ko bi le za 1 od sto jenjale, bi se že mnogo poznalo.

Vse hranilnice v Avstriji so imele 1877 leta 665 milijonov premoženja, večidel na hipoteke in menjice naloženega. Po 6% jim nesejo obresti 25 1/2 milijonov; prihranilo bi se po 5% 4 1/2 milijona.

Izgled hranilnic bi pa prisilil še druge zavode in zasebnike, da bi morali obresti znižati in tako bi se denar veliko bolj kup dobil, podvzetnost, kupčija, obrtnija, boljšanje in kultiviranje zemljišč bi se povzdignilo, ker bi se denar lažje dobil, in bi tedaj tudi bolj hitro cirkuliral. Pomanjkanje kredita je zmirom znamenje gospodarske onemoglosti.

Na Dolenjeavstrijskem hočejo napraviti deželno hipotekno banko, ki bo kmetom po 5 od sto denar posojevala, da ne bodo oderuhom v kremplje prišli. Hranilnice po deželi dolenjeavstrijski se pa temu upirajo, in pravijo, da bodo morale nehati, če bo hipotekna banka po 5% posojevala, dočim one zahtevajo 6 od sto. Tu je pač lahek pripomoček: naj še hranilnice znižajo odstotke na 5, pa jim hipotekna banka ne bo nič škodovala.

Vsakako je skranji čas, da hranilnice začnejo nižati odstotke. Dokler se ne bo kredit zboljšal in denar bolj poceni dobival, tako dolgo se ljudstvo ne more izviti iz rok oderuhov, in sploh blagostanje se ne more povzdigniti. Kaj koristi, če prav naredé postavijo zoper oderuhe dokler ljudje nimajo ne zaslužka, ne denarja, ne kredita, stroške pa vendar velike, tako dolgo bo oderuhom še vedno pšenica cvetela; saj ne išče oderuh ljudi, ampak ti njega iščejo, kedar so v zadregi, in kdor denarja zelo potrebuje, bo storil oderuhu tudi obljubo molčanja, in tako se bodo taka oderuška posojila na skrivnem še vedno vršila. Edino sredstvo proti oderuštvu je znižanje odstotkov in zvišanje ali razširjenje kredita.

Pa kako hočemo od hranilnic tirjati, da bi pomagale zatreti oderuštvo, ker same rade velike obresti jemljejo! Po šest od sto je preveč za naše razmere, ker mi nimamo takih kupčijskih zvez, takih tovarn ali rodovitnih planjav, da bi nam izposojeni denar toliko obresti nese. Hiša v Ljubljani nese komaj po 3 od sto, če je na dobrem kraju, včasih pa samo po 2 od sto; kaj še le na deželi! Kako malo pri nas zemljišče nese pri sedanjí visočini davka, tega nam menda ni treba praviti. Kdor je tedaj primoran, izposoditi si denar za 6 od sto, tak je že zgubljen; pri malih obrestih bi si s posojilom opomogel, velike obresti ga pa potlačijo, ker mu i posojeni denar ne nese toliko dobička, kolikor mora od njega obresti plačevati, tedaj se vedno bolj v dolg pokopuje.

Ko bi vendar hranilnice, ki so ustanovljene iz ljudoljubnih namenov, hotele izpoznati, da s previsokimi odstotki deželam ne koristijo, ampak škodujejo!

Obresti od posojil se morajo znižati, in če ne gre drugače, naj se od vloženega denarja raje en odstotek obresti manj plačuje; saj, kdor denar v hranilnico nese, on neče, da bi se z njim drugi odirali in pritiskali, vesel je, da je denar dobro shranjen in da mu le nekoliko nese. Protikrščansko načelo visokih obresti mora se tudi iz verskega ozira pobijati, kakor je to želela katoliška cerkev v prejšnjih stoletjih. Kdor tega ne veruje, naj posluša le zdihovanje onih posojilnikov, ki so v hranilnico kaj dolžni, in če ima tak možak s pravim srcem tudi kak denar v hranilnici shranjen, tega bo gotovo vest pekla, da tudi on s svojimi krajcarji druge bolj potrebne pritiska, in

on ne bo nič ugovarjal, ako se mu obresti, ki jih vleče, znižajo za en procent.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 19. maja.

Državni zbor je sklenjen. V petek govorila sta mu slovó oba predsednika, v soboto pa cesar. Predsednik gospodarske zbornice, knez Auersperg je povdarjal bolj patriotično stališče, ogibaje se strankarskih vprašanj. Kardinal nadškof Kučker mu je dal zahvalni odgovor, ob enem pa pritožil se, da se gosposki zbornici premalo važnosti pripisuje, ker je primorana vse odobriti, kar voljeni poslanci spodnje zbornice sklenejo. V zbornici poslancev je predsednik Rechbauer nagibal se bolj k opoziciji, in izrekel celó, da bi bilo v enih zadevah dobro, ko bi se odpravil dualizem, in naredil en skupen parlament z Ogri. Tudi je obžaloval stroške, ki nam jih je prizadjala Bosna. Po vsem je videti, da se mož boji zameriti ustavovercem.

V soboto pa so cesar sklenili celi državni zbor z navadnimi ceremonijami. V svojem govoru niso cesar nič posebno pohvalili zbora, in rekli, da je ostalo marsikaj nedovršenega.

Ne prijatelj, ne sovražnik se ne joka po tem državnem zboru, in večina časnikov piše mu nepovoljne nagrobnice. Vsak pričakuje, da pridejo v prihodnji zbor za blagor ljudstva bolj vneti možje. To se zna pa le potem zgoditi, ako bo vlada nevtralna ostala pri volitvah. Ako bodo pa spet le uradniki odločevali, potem se nemamo boljšega nadejati.

O naših **slovenskih** kandidatih se bomo lahko porazumeli, in je bilo prav odveč, da je „Narod“ v nedeljo začel „ogenj!“ vpiti zavolj nedolžnega in ne iz slabega namena pisanega dopisa iz spodnje Štajarske v „Slovincu“ od sobote. Iz Koroškega še nemamo nobenega poročila, kako stvar tam stoji in bi prosili tamošnje rodoljube, naj bi opustili koroški malomarni „lei lassen“, in naj bi živahneje branili zgodovinsko zemljišče Slovencev, in se spominjali, da so koroški vojvode nekda v slovenskem jeziku prisegali.

V **Galicii** so zaprli več nihilistov; osnovala se je namreč tam nihilistična propaganda po agentih iz Švice in iz Kijeva.

V **južni Tirolski** se pripravljajo naši na sprejem Italjanov, in delajo povsod ograje in nasipe, da bi jim zabranili uhod.

V **Trstu** težko pričakujejo, ali bo novovoljeni župan Bazzoni potrjen od cesarja ali ne. Listi pravijo, da je mož bolj zmerne stranke, o katerem se nič slabega, pa tudi drugega dobrega ne vé, ko to, da je rajše v Avstriji ostal, nego bi se bil preselil v Italijo. Bogat je in „progressist“ tudi.

V **Galicii** so se zvezali Staropoljaki in Mladopoljaki z judi, da bi vzeli Rusinom če mogoče vse poslanške sedeže. Že zadnjič je bilo voljenih več poljskih poslancev na čisto rusinskih tleh. Očividno je, da se Rusinom krivica godi, vendar če pomislimo, kako so se Rusini v državnem zboru obnašali in kako so vedno ministerstvu služili zoper svoje slovanske brate, potem nam za take poslance ne more žal biti. Vsak narod ima tako vlado, kakoršno zasluži. Tako je menda tudi ministerstvo sedaj zapustilo svoje rusinske mameluke, da se morajo boriti sami sebi prepuščeni.

Vnanje države.

V **Berlinu** so se zbrali zastopniki 76 večih nemških mest, ki so protestirali proti

Bizmarkovemu načrtu, da naj se od žita in živine, ki se v Nemčijo pripelje, pobira colnina. Bojé se namreč, da se bo s tem živéž zdatno podražil. Pravična vlada mora pa tudi za kmete skrbeti, ne samo za meščane, kakor so liberalci do zdaj delali. Upati je, da se Bismark na to izjavo ne bo oziral.

Karathcodori paša je te dni dobil nek viši red. Ta paša ga je gotovo zaslužil, ker je za — Turčijo tako dobro skrbel pri pogodbi zastran Bosne. Manj zaslužila sta enako zahvalo Andrassy in Zichy. Vsi inostranski listi se norčujejo iz te pogodbe, ker nam daje komaj take pravice, kakoršne so izrečene že v berlinski pogodbi.

Izvirni dopisi.

Iz Sarajeva, 13. maja Ker vse mirnejše in rednejše postaja, se tudi jaz morem že bolj baviti z drugimi rečmi, vzlasti mnogo prilike imam razgovarjati se z Bošnjaki o tem in onem. Naj Vam toraj tu o takem pogovoru s starim Bošnjakom nekoliko sporočim.

Bošnjak, naj si bodi katoličan, pravoslavac ali Turčin, pije ves dan, ako le more, čno kavo, to je po vsi Bosni navada. Ako prideš v bosansko koč, vpraša te gospodar najprvo: „kako si ti?“ odgovoriti mu moraš, če ti je dobro ali slabo, zmirom: „Dobro, hvala Bogu“, in ga moraš vprašati: „i kako si ti?“ Odgovori ti zopet: „hvala Bogu, dobro!“ Potem kratkem pogovoru sedeš na tla, deneš križem noge in komaj dobro sediš, že ti podaje v mali skledici kave, koja se imenuje „finđer“. Kavó piješ lagano, med tem pušiš „cigareto“, ako jo imaš, če ne bi imel tobaka, postreže ti brzo ž njim in ti dá tudi „čibuk“. Ako si naletel na turčina, začne se razgovor in te vpraša: „Od kuda si došao? Je li si trgovac i kad će gotov biti vatreni put? Što je novoga v Kiseljaku, što je novega v Stambulu? gdje imaš konja, ali kupiš siena? gde ćeš nočiti?“ To so prav navadni vsakdanji razgovori. V politko, vero itd. ne spušča se ti rad. Drugače je, ako naletiš na pravoslavca ali katolika. Komaj si dobro prvo kavó popil, že ti začne pripovedovati, koliko je trpel pod turčinom, ve ti pripovedovati vse zločine od celih pet sto let, zna ti tudi skoraj vsak, da so poprej krščani v Bosni gospodarili, in ta čas imenuje z grdim izrazom, kojega tudi turčini rabijo, namreč: „znaš, ono vrijeme, kod su „kavri“ ovdje ojedili“. Posebno iz Sarajeva vedo ti dosta povedati, in to od vseh škofov, „fratrov“, arhimandritov, strogih in neusmiljenih paš itd.

Od raznih dogodkov, koje sem že čul, zapomnil sem si najbolj resnične dogodke pri zidanji pravoslavne cerkve. Bošnjak katoličan, koji je mnogo let služil pri nekem konzulu v Sarajevu, a je sedaj posestnik lepega premoženja blizu Sarajeva, pripoveduje mi tako-le: Pri zidanji srbske cerkve, kakor jo tukaj zovejo, bilo je dosta zvijače. Tadanji paša je bil sporazumljen s Srbi in tudi z ruskim konzulatom. Pravoslavnim ste bili odmenjeni dve mesti, eno za cerkev zunaj mesta, drugo za neko poslopje v sredini mesta. Poslopje, koje se je imelo zidati v sredini mesta, pričelo se je brž po dovoljenji, drugo pak zunaj mesta se je odložilo. Turčini niso se brigali za nič, samo pazili so, kedaj se bode začela zidati zunaj mesta cerkev, da bi zapreke delali. Poslopje v sredini mesta so občudovali, dokler ni prišlo zidanje tako visoko, da se je moral početi zvonik zidati. Ko so to zapazili, bilo je vse mesto razkačeno, tadanji paša je

poslal vojakov k cerkvi, da so pazili noč in dan, da nikdo ni nič pokvaril, in tako se je srečno dozidala cerkev s pomočjo paše, koji je bil podkupljen. Nazadnje so prekanili turčine celo z zvonom. Ali ko je bil zvon v Sarajevu, začelo se je strašno razburjenje med turčini. Na nikakov način niso pustili malega zvona v zvonik obesiti. (Konec prih.)

Domače novice.

V Ljubljani 20. maja.

(Hiralnica in dekliška sirotišnica*) ste tudi prav ginaljivo praznovali srebrno poroko Nju Veličanstev, ki je z veseljem navdajala srca vseh zvestih avstrijskih podložnikov. V kapelah obeh zavodov bili ste slovesni maši, pri katerih so pričujoči goreče molili za blagor Nju Veličanstev in rodbine cesarske. Zlasti vesel pa je bil 24. april za uboge deklice v sirotišnici, ktere je ob polu ene obiskala pri ljudna in za uboge jako skrbna gospa soproga deželnega predsednika viteza Kalline. Deklice in usmiljene sestre so pri njenem prihodu zapele cesarsko pesem, in neka deklica jo je pozdravila še s prav lepim in prisrčnim nagovorom. Gospa predsednica se je s sestrami in deklicami prav prijazno razgovarjala in deklicam podarila dnevu primernih darov, ki bodo deklice še pozneje spominjali na slovesnost, ki se je vršila, kakor tudi blago dariteljico.

(Zapisniki dobikov) so se razposlali vsem čč. gg. fajmoštrom, kjer vsakdo lahko pogleda, je li kaj dobil ali ne, ter se dobivajo zastoj tudi v tukajšnji hiralnici v Kravji dolini št. 11.

(Domačemu Khunovemu polku št. 17.) so 1. maja v Livnu blagoslovili novo zastavo. Polk se je zbral pred frančiškansko cerkvijo v Livnu; kompanije, ki so v drugih krajih nameščene ali vkvartirane, so bile pa poslale svoje zastopnike k svečanosti. Med blagoslovljenjem v cerkvi so oficirji potegnili sablje iz nožnic v znamenje, da hočejo zastavo na vso moč braniti pred sovražnikom, potem pa so zabijali žeblje. Po blagoslovljenju so nesli zastavo iz cerkve in pred cerkvijo razpostavljeni vojaki so potem ponovili svojo prisego. Ko so razkrili glave in povzdignili roke k prisegi, katero jim je polkovnik bral v slovenskem jeziku, so se tudi vsi nazoči Bošnjaki odkrili in tudi k prisegi povzdignili roke. Vidivši podobo Matere Božje, ki je na zastavi naslikana, so pa Bošnjaki kar popadali na kolena in začeli moliti. Pozneje pa so rekli, da polk, ki ima Mater Božjo na zastavi, mora biti nepremagljiv. Znano je, da se je naš polk v Bosni med vsemi drugimi res najbolj odlikoval.

(Umrli) je v Vinkovcih na Hrvaškem profesor Jože Ogrinec, še le 36 let star. Po slovenskem svetu je bil znan po svojih spisih, ki so se odlikovali po res domači slovenščini, ne pokvarjeni po tujem duhu in mišljenju. Med drugim je poslovenil glediščno igro „Zapravljenec“ tako izvrstno, da je slovenski prevod boljši od nemškega izvirnika, izvirna njegova igra „v Ljubljano jo dajmo!“ je znana že po slovenskem svetu, ker je velikokrat bila že na glediščnem odru v Ljubljani in drugje. Rodil se je v Podgorji pri Kamniku na Gorenjskem, z življenjem se mnogo boril posebno še zato, ker ni bil nikdar prav zdrav, imel je namreč srčno napako in ni mogel se življenja veseliti, zato je tudi še le pred kratkim naredil profesorsko skušnjo in dobil stalno službo. Za narodno literaturo je smrt njegova velika zguba, ker bi bilo gotovo še marsikaj lepega narodnega blaga prišlo z njegovega peresa vzlasti

zdaj, ko je bil prišel do stalne službe in bil rešen skrbi za vsakdanji kruh. Bodi toraj priporočen v blag spomin narodu, pa tudi njegovim sošolcem, izmed katerih eden najstarejših je tudi pisatelj te kratke nagrobnice svojemu prijatelju.

(„Slovenski Narod“) nam v svoji nedeljski številki očita, da hočemo pričeti vnovič prepir med „starimi“ in „mladimi“ — zato ker smo sprejeli v zadnji list dopis „iz Celja“. Morda „Narod“ iz tega sklepa, da se mi popolnoma strinjamo z vsem v tem dopisu navedenim. To pa nikakor ni, nam se le potrebno zdi, da se razgovori o volitvah in kandidatih prično pred volitvami, dokler je čas. Naše geslo je: „da se resnica prav spozna, treba čuti dva zvonā“. Če se toraj ravnamo po tem geslu, ne sledi iz tega še, da so v raznih dopisih izražene misli tudi naše, niti nočemo svojim bralcem vrivati te ali one misli dopisnikov za pravo, marveč jim jih podajemo le v pretres, razsodijo naj pa sami. Kar se tiče gosp. dr. Vošnjaka, mi prav tako dobro, kakor „Narod“ vemo, da ne bo na Kranjskem kandidiral, ampak v svojem dosedanjem volilnem okraji, kar mi vsakako odobrujemo; a vkljub temu ne maramo zapreti ust kateremu drugemu, ki je nasprotnega mnjenja od nas, govoriti in svojo misel izreči mora biti vsakemu dovoljeno, če taka misel ni naravnost škodljiva in ne kali sloge. In sloge Slovencev naš dopis iz Celja menda vendar ni kalil, kaj takega dokazati bi bilo „Narodu“ pač težko.

(V ljubljanskem gledišči) daje ta teden predstave gosp. Caperta, ki vé občinstvo prav dobro zabavati. Prvi del programa so razne umetnosti (copernije), med katerimi je več novih prav kratkočasnih. Drugi del so „meglene podobe“, pokažejo se razna mesta in kraji svetā v različni svetlobi, tudi se živali, ljudje in reči premikajo, n. pr. ladije po morji, vidi se vodo teči, morskimi valovi itd.; med temi je tudi nekoliko šaljivih podob. Najkrasnejši pa je umeteljni vodomet z živimi alegoričnimi podobami v čarobni svetlobi. Prve tri predstave so bile dobro obiskane, občinstvo je pogosto ploskalo, posebno zadnji točki. Ker gospod Caperta ne ostane dolgo v Ljubljani, in je to, kar kaže, vsakako vredno, da si človek ogleda, naj se vsak podviza iti v gledišče, ne bode se kesal.

(† Rudolf Rebolj.) Včeraj v jutro je umrl privatni uradnik Rudolf Rebolj, vnet narodnjak in prostovoljni agitator za narodno stvar, še v letih jasne mladosti. Pri narodnem gledišči v Ljubljani je bil za šepetalca. Bodi mu hvalen spomin!

(Popravek.) Gosp. Fr. Ravnikar nas prosi, da bi v njegovi „zahvali“ o pogrebu njegovega sinčka popravili tiskovno pomoto, ki se je tam vrnila. Stati mora namreč v začetku namestu „grenko sočutje“ — gorko sočutje.

Razne reči.

— „Kršansko katoliško naravoslovje“ imenuje se knjiga, katero je pisal g. Franc Kosec, župnik v Truškah, in je ravnokar v tiskarni družbe sv. Mohora v Celovcu prišla na svetlo. Za danes le opomnimo, da se dobiva po 1 gl. 20 kr. pri bukvozezu g. Gerberju v Ljubljani, prihodnjič pa hočemo o tej izvrstni knjigi obširneje spregovoriti.

— „Živenje živali“ spisal Brehm. Pod tem naslovom piše „Hlas“: Od nekterih strani smo bili naprošeni objaviti novo delo izdano v českem jeziku pri Otto-u v Pragi. Nekteri listi so polni hvale novega obogatitja českega slovstva z delom Brehmovim. A mi smo počakali, da nam je bilo možno pogledati

nekoliko v delo samo, in prepričali smo se ravno nasprotnega. V onem hvaljenem delu prišteva se človek med velike živali, opica pa se imenuje sorodnica človeku. „Človek je po telesu plemenita opica, po duhu polubog. Godzovje blizo ljudskih bivališč je raj opic, ki se ne brigajo za razna drevesa, razven, če so na njih drobna jabolka (spomin na kazen prvih starišev v raji). Prava veda mora duhovenstvo zatreti. Zatoraj pravi Brehm o njih: Pravi duhovnik se nikdar ni briga za vednost, najmanj pa za prirodoznanje. Ludi smatrajo opice za svete, ter ne pusté, da se jim kdó bliža. A ko je bilo l. 1867. 500 opic postreljenih zató, ker so napravile po vrtilih mnogo škode, kričalo je pobožno ljudstvo (pogansko), da se sveta cerkev zatira in preganja. Ali vlada se baje ni mnogo zmenila za dotične vskrike, kakor je to tudi pri nas v navadi. Nektere opice se tudi okoli potepajo po vzgledu beraških mnihov, ter iztirjujejo darove od ljudi. Kakor glupo seljakinja lenemu ničevemu beraču v kuti daruje zadnje jajce ali kokoš, tako pričakuje dostikrat priprosti Hindu prihod opice“ itd. Zahvaljujemo se v imenu katoliškega ljudstva za take poklone, in vprašamo: kateri narodni list more ta spis priporočati, (vsaj je vendar naš narod po večini krščansko-katolišk), kateri strani, dolge hvale o njem pisati, kateri kristjan more s svojim denarjem tak zidarsko-opičarski spis podpirati? — dostavlja česki list.

— „Pot v večnost“ v našem listu že naznanjena knjiga škofa dr. Zwergerja v slovenskem jeziku, se dobiva mehko vezana po 36 kr., trdo vezana po 60 kr. v bukvarnici Giontinijevi v Ljubljani. Po pošti 5 kr. več.

Eksekutivne dražbe.

21. maja: 3. Tom iz Malega Gabra, 2. Globokar iz Trebeža, 3. Hant iz Hudega, 2. Bregar iz Gradiša, vsi v Zatičini.

Umrli so:

Od 14. do 16. maja: Janez Dolničar, gostač 40 l., za jetiko. Janez Slevč, mest. revež 53 l., valed slabosti. Ida pl. Schiwitzhoffen, penz. polkovnika o. 2 l., za vtirplj. pljuč. Marija Megušar, biš. pos. 51 l., za jetiko.

Loterijske številke 17. maja.

V Trstu: 76, 74, 66, 28, 86.

V Lincu: 5, 74, 55, 32, 29.

Telegrafične denarne cene 19. maja.

Papirna renta 68.25 — Sreberna renta 69.25 — Zlata renta 80.60 — 1860letno državno posojilo 125.75 Bankine akcije 845 — Kreditne akcije 262. — London 117.30 — — Ces. kr. cekini 5.55. — 20-frankov 9.36.

Čitalnična restavracija.

Vdano podpisani se zahvaljuje dozdajnim svojim p. n. gostom, za mnogobrojno obiskovanje njegove gostilne pri Virantu (Sternwarte), katero je imel enajst let v najemu.

Vsem tem, kakor tudi p. n. slavnemu občinstvu in osobito prečastiti duhovščini naznanjam, da sem z današnjim dnevom odprl restavracijo v ljubljanski čitalnici.

Tu se bode dobivalo dobro in ceno kosilo in večerja, izvrstno dolensko in viselsko vino, pravi kraški teran in Kozlerjevo carsko pivo.

Na novo opravljeni vrt, kakor tudi keglišče, je sl. občinstvu na razpolaganje.

Prevzel je tudi kavarno v gorenjih prostorih čitalničnih.

Za mnogobrojno obiskovanje svoje gostilne prosi z vsem spoštovanjem

(3)

Valentin Grčar,

gostilničar.

V Ljubljani, 14. maja 1879.

*) Zakasnjeno došlo.

Vredn.